

«Тасдиқ мекунам»:
Ректори ДБЗХТ ба номи Сотим
Улуғзода, д.и.ф., профессор
Гулназарзода Ж. Б
« 14 » 10 2024

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Расулзода Рухсора дар мавзуи «Сиёсати забонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хусусиятҳои асосии он» аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ

1. **Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос.** Диссертатсияи Расулзода Рухсора дар мавзуи «Сиёсати забонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хусусиятҳои асосии он» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ ба шиносномаи ихтисосҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ мутобиқ аст.

2. **Мубрами мавзуи таҳқиқоти** унвонҷӯ чунин нишон дода шудааст: Забон воситаи асосии ташаккулёбии хувияти гурӯҳӣ ва меъёри асосии худшиносӣ ба шумор рафта, ҳамчун объекти муҳимтарини сиёсати давлатӣ мебошад.

Муҳимияти таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки диссертант сиёсати забонро ҳамчун унсури муҳими рушди давлатдорӣ миллии нишон дода шуда, ҳадаф ва самтҳои инкишофи он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шудааст. Умуман, сиёсат тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятиро фаро гирифта, бешубҳа ба ҳаёти инсон таъсири бузург мерасонад. Сиёсати забонӣ бошад, яке аз самтҳои муҳимме мебошад, ки барои давлату ҷомеа нақши асосӣ дорад. Аз ин рӯ, омӯзиши таҳқиқи масъалаи мазкур, хусусан баъди ба даст овардани истиқлоли сиёсӣ барои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳимияти хосса касб кардааст.

Аз назари Расулзода Р., сиёсати забонӣ яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати миллии ҳар як мамлакат ба шумор рафта, дар рушди инкишоф ва устувории муносибатҳои миллии ва вазъияти забонӣ нақши муҳим дорад. Сиёсати забонӣ имкон медиҳад, ки меъёрҳои ризоияти миллию ҷамъиятӣ, якрангии иҷтимоӣ, аз байн бурдани шиддати этнополитикӣ дар амал татбиқ карда шаванд. Аз ин рӯ, барои мамлакатҳое, ки ба тозагӣ истиқлолияти сиёсӣ ба даст овардаанд, сиёсати забонӣ хеле аҳамиятнок буда, дар раванди давлатдорӣ миллии нақши меҳвариро иҷро менамояд.

Диссертант дар таҳлилҳои худ нишон додааст, ки амалии гардидани сиёсати забонӣ ва ба роҳ мондани идоракунии давлатӣ дар соҳаи забон дар аксар маврид бо ислоҳоти забон робитаи қавӣ дорад. Ислоҳоти забонӣ ҳамчун раванди тағйир додани мавқеи забон ва таъмин намудани рушди инкишофи он дар навбати худ чунин равандхоро дар бар мегирад: тағйир додани алифбо, таркиби луғавии забон, сарфу нахв, захираи луғавии забон ва қисмҳои дигари забон. Бояд қайд кард, ки дар солҳои аввали ба даст овардани истиқлолияти сиёсӣ Тоҷикистон дар самти забон ва рушди забони давлатӣ корҳои зиёдеро ба сомон расонид.

Аз таҳлили равандҳои сиёсии Тоҷикистон дар замони соҳибистиклолӣ маълум мегардад, ки аввалин кӯшишҳо барои муайян намудани мақоми забони тоҷикӣ ҳамчун забони давлатӣ сурат гирифта буданд. Масъалаи забон ҳамеша ба сиёсати давлатдорӣ дар робита қарор дошт, барои пешбурди сиёсати забонӣ силсилаи қонуну қарорҳо, тадбирҳо андешида шуданд, кумита ва комиссияҳои қориву назоратӣ ташкил карда шуданд.

Унвонҷӯ Расулзода Рухсора муҳиммати пажӯҳиши сиёсати давлатии забон дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро нишон дода, қайд менамояд, ки сиёсати давлатӣ чи гунае ки бошад, сиёсати забон низ дар алоқамандӣ бо он сурат мегирад. Таҷрибаи таърихии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бобати сиёсати забон ва рушди минбаъдаи самти мазкур дар шароити соҳибистиклолӣ боз ҳам аҳаммият ва нақши қалидии мавзӯи мазкурро бештар менамояд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо гузаронидани таҷрибаҳои дақиқии маълумотҳо, кифоягии маводҳои таҳқиқотӣ, коркарди омории натиҷаҳои таҳқиқот ва интишорот тасдиқ мегардад. Хулоса ва тавсияҳо ба таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқотҳои назариявӣ ва таҷрибавӣ асос ёфтаанд.

Саҳеҳӣ ва навгонии илмӣ таҳқиқот ва натиҷаҳои он.

Диссертатсияи унвонҷӯ Расулзода Р. кӯшишест, дар илмҳои сиёсӣ, ки дар он сиёсати забони давлатӣ ва хусусиятҳои бевоситаи он дар шароити соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор дода шудаанд. Дар раванди таҳлилу таҳқиқи қори диссертатсионӣ чунин навоариҳо нишон додан шудаанд:

- масъалаҳои назариявӣю методологии таҳқиқоти сиёсӣ нисбати сиёсати забони давлатӣ муайян карда шудаанд;
- хусусиятҳои асосӣ ва муҳимми сиёсати забонӣ ва мазмуну моҳияти он баррасӣ гардидаанд;
- масъалаҳои татбиқи сиёсати забонӣ ва технологияҳои сиёсии он муайян шудааст;

- сиёсати забонӣ ҳамчун яке аз унсурҳои таркибии инкишофи ҷомеаи тоҷикистонӣ нишон дода шудааст;

- масъалаҳо ва пешомади инкишофи сиёсати забонӣ дар Тоҷикистон таҳлил гардида, дурнамои инкишофи он пешниҳод карда шудааст.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар кори диссертатсионӣ дар он зоҳир гардидааст, ки таҳлилҳои ҳамаҷонибаи дар он баёнгардида оид ба сиёсати забонӣ барои рушди минбаъдаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва боз ҳам ҷиддитар муносибат кардан ба масъалаи мазкур мусоидат хоҳад кард. Натиҷаҳои таҳқиқотро метавон дар амалияи сиёсати забони давлатӣ дар ҷумҳурӣ ва баҳри боз ҳам тақвият додани забони давлатӣ истифода намуд.

Муқаррароти асосии диссертатсияи мазкурро метавон дар лексияҳо ва курсҳои махсус ва семинарҳо оид ба масъалаҳои сиёсати забонӣ, таълифи китобҳои дарсӣ ва дастурҳои методӣ истифода намуд. Натиҷаҳо ва пешниҳодҳои дар кор нишондодашуда метавонад дар пешбурди сиёсати забонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат намояд.

Дар чараёни таҳқиқот қорҳои бунёдии олимони шинохтаи хориҷӣ ва ватанӣ, қонунҳо, барномаҳо ва стратегияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба сиёсати забонӣ истифода шудааст. Инчунин асоси таҳлилу таҳқиқ аз асарҳо ва суханронҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон, ки дар он масъалаҳои марбут ба сиёсати забон ва дурнамои инкишофи забони давлатӣ дахл карда шудааст, сарчашма мегирад.

Саҳми шахсии доктарабони дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Ҳамаи давраҳои иҷроиши нақшаи кории илмӣ, таҳияи мавзӯ, асосноккунӣ ва мураббияти он, мақсади гузошташуда ва иҷрои вазифаҳо аз ҷониби муаллиф ба анҷом расонида шудааст. Дар чараёни таҳқиқот муаллиф роҳҳои амалишавии сиёсати забонро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон омӯхта, роҳҳои мукамалгардонии механизмҳои танзими давлатии сиёсати забон ва дурнамои рушди онро дар Тоҷикистон таҳия намуда, натиҷаҳои таҳқиқотро дар шакли хулоса, тезис ва мақолаҳои илмӣ пешниҳод намудааст.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризишавандаи илмӣ. Аз рӯйи натиҷаҳои таҳқиқотҳои марбути кори диссертатсионӣ муаллиф 6 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризишавандаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 3 мақола дар маводи конференсияҳои ҷумҳуриявӣ бо байналмилалӣ нашр намудааст.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Дар муқаддимаи диссертатсия мураббияти мавзӯи интихобгардида асоснок карда шуда, дараҷаи омӯхта шудани масъала баррасӣ гардида, объект ва мавзӯи таҳқиқот, мақсад ва вазифаҳо, навоари илмӣ, асосҳои методологӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалии он муайян карда шудаанд.

Дар боби якуми таҳқиқот - **“Сиёсати забонӣ унсурҳои муҳими рушди давлатдорӣ миллӣ”** - сиёсати давлатӣ оид ба забон ҳамчун фаъолияти мақсадноки мақомоти давлатӣ, сохтори сиёсӣ ва ҷамъиятӣ баррасӣ гардида, таҳлили заминаи таърихӣ ва ҷанбаҳои назариявӣ масъалаи мазкур мавриди таҳлил қарор гирифтаанд.

Зербоби якуми боби мазкур - **“Асосҳои илмию назариявӣ ва методологӣ таҳқиқи сиёсати забонӣ”** ба омӯзиши ҷанбаҳои назариявӣ таърихӣ сиёсати забон бахшида шуда, ҷанбаҳои илмию масъала аз нуқтаи назари мактабҳои илмию гуногун мавриди таҳлил қарор ёфтаанд. Муаллиф қайд менамояд, ки забон воситаи асосии ташаккули хувияти гурӯҳӣ ва меъёри асосии худшиносӣ ба шумор меравад. Маҳз чунин хусусият забонро ҳамчун воситаи сиёсат ва ҳамзамон объекти муҳимтарини сиёсати давлатӣ муайян менамояд. Таҳлили адабиёти илмӣ нишон медиҳад, ки намояндагони мактабҳои гуногуни илмӣ ба ин масъала муносибати гуногун доранд. Дар таълимоти онҳо ва таҷрибаи давлатҳои мухталиф аз истифодаи мафҳум сарқарда, то истифодаи мазмуни сиёсати забон тафовутҳои ҷиддӣ ба назар мерасанд. Аммо, дар маҷмӯъ, ҳамаи онҳо сиёсатеро дар назар доранд, ки дар он забон ҳамчун василаи пешбурди сиёсати натиҷабахш доништа мешавад.

Ба андешаи муаллиф, сиёсати забонӣ ҳамчун объекти таҳқиқоти сиёсӣ моро водор месозад, ки мавқеи забони давлатӣ, рушди нумуи он ва вазъи дохилии онро дар қиёс бо дигар лаҳҷаҳои тоҷикӣ мавриди таҳқиқ қарор диҳем.

Дар зербоби дуюми боби аввал - **“Хусусиятҳои асосӣ ва муҳими сиёсати забонӣ дар шароити ҳозираи инкишофи Тоҷикистон”** заминаҳои таърихӣ ва сиёсии масъалаи сиёсати забон таҳлил гардидаанд. Муаллиф қайд мекунад, ки баъди ба даст овардани истиқлолияти сиёсӣ вазъи кишвар ба таври қуллӣ тағйир ёфт.

Пас аз эълони истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва пайдо шудани давлати соҳибхитиёри тоҷикон дар харитаи сиёсии ҷаҳон мушкилоти зиёде вобаста ба ташаккули хувияти нав ва эҳёи худшиносии миллӣ ба миён омад. Аз солҳои аввали истиқлолият ва то имрӯз дар Тоҷикистон раванди дарёфти роҳҳо барои ҳалли мушкилот ва эҳёи хувияти миллии дунявӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ, таҳкими тамоюлҳои динии бунёдӣ идома ёфта истодааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати яке аз шаклҳои дарёфти хувият ва баландбардории худшиносии миллӣ, ки аз ҷониби давлат амалӣ қарда мешавад, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон»-ро қабул намуд, инчунин, дар ҷумҳурӣ мунтазам чорабиниҳои назарраси фарҳангӣ ва ҷашнӣ гузаронида мешаванд. Таҳлилҳои нишон медиҳанд, ки ҳар яке аз давраҳои ташаккули забони тоҷикӣ дорои

суннатҳои хаттӣ буда, меъёрҳои адабии забон дар асоси онҳо шакл гирифтаанд. Аз ин рӯ, ташаккули ҳар як давраи таърихӣ бар асоси осори хаттӣ мутобиқи меъёрҳои ин давраҳо мушаххас карда мешавад.

Ҳамин тариқ, аз нигоҳи таърихӣ сиёсӣ сиёсати забонӣ дар шароити тағйирпазири ҷомеа пахлуҳои мухталиф дошта, барои пуштибонӣ аз забони давлатӣ, рушд ва такомули забон дар алоқамандӣ бо мафкураи давлати демократии дунявӣ равона шудааст. Омӯхтану ғиромӣ доштани таърихи сиёсии забони давлатӣ барои ҳар як шахванди кишвари мо муҳиммияти хоса дорад.

Боби дуюми диссертатсия - **“Ҳадафҳо ва самтҳои инкишофи сиёсати забонӣ дар ҷумҳурии тоҷикистон”** унвон дошта, боби мазкур ба таҳлили амиқи масъала бахшида шуда, дар он вазъи сиёсати забони давлатӣ дар ҷумҳурӣ дар солҳои соҳибистиклолӣ мавриди таҳлил қарор гирифтааст.

Зербоби якуми боби дуюми диссертатсия - **“Сиёсати давлатии забонӣ дар Тоҷикистон ва масъалаҳои технологияи сиёсии татбиқи онҳо”** ба таҳлили равандҳо ва надидаҳои муосири забонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шудааст. Аз таҳлили равандҳои муосири Тоҷикистон маълум мегардад, ки аввалин кӯшишҳои истиклолиятҳои аз масъалаҳои забонӣ ва мустақкам намудани мақоми забони тоҷикӣ ҳамчун забони давлатӣ ба миён омаданд.

Тавре диссертант қайд менамояд сиёсати забон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хусусиятҳои хоси худро дорад. Забони ҳар давлат инъикосгари ҳувияти миллат мебошад. Чуноне ки ба ҳамагон маълум аст, забони давлатии мо забоне мебошад, ки таърихи бою ғаниии худро дорад. Давлату ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамеша ба масъалаҳои забон диққати хоса зоҳир менамояд. Масъалаи забон ҳамеша ба сиёсату давлатдорӣ дар робита қарор дошт, барои пешбурди сиёсати забон силсилаи қонуну қарорҳо, тадбирҳо амалӣ шуданд, кумита ва комиссияҳои қориву назоратӣ ташкил қарда шудаанд. Заминаҳои бунёдии роҳи ташаккули сиёсати забон – боло рафтани ифтихори миллӣ, ғустариши андешаҳои зиёиёни пешқадам, қорқарди тадбирҳои стратегии давлатӣ, ташкили силсилаи қорабиниҳои давлат оид ба таҳкими пояҳои иқтимоӣ ва рушди забон, ҳамчунин роҳу василаҳои ғуноғуни ба амал баровардани ин тадбирҳо мебошанд.

Муҳимтарин санаде, ки дар асоси он вазъи ҳуқуқии забон эҷод қардида буд, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи забон мебошад, ки онро Иҷлосияи даҳуми Шурои Олии Тоҷикистон 22 июли соли 1989 қабул шуда буд. Дар Қонуни забон 8 бобу 37 модда мавқеи забони тоҷикӣ ва забонҳои дигар, ки дар қаламрави Тоҷикистон амал меқунанд, муайян қарда шуда буданд. Қонун як забон – тоҷикиро забони давлатӣ эълон дошт.

Дар таҳлилҳои худ Расулзода Р. нишон додааст, ки истиклолият барои рушди фароғи забони тоҷикӣ дар мақоми забони давлатӣ имконоти мусоидро фароҳам овардааст. Маҳз дар ин давраи таърихи давлатдорӣ навин забони миллӣ ҳамчун неру ва омили муҳимми иттиҳоди миллату халқиятҳои сокини ҷумҳурӣ пазируфта ва шинохта шуд.

Зербоби дуюми боби дуюми диссертатсия **“Сиёсати забонӣ яке аз унсурҳои таркибии инкишофи иҷтимоии ҷомеаи тоҷикистонӣ”** ба таҳлили нақши забони давлатӣ дар ташаккули идеологияи миллӣ ва таъсири он ба ҳаёти иҷтимоӣ сиёсӣ нигаронида шудааст. Мулриф кайд менамояд, ки забон яке аз унсурҳои асосии таъсиррасон дар баланд бардоштани худшиносӣ ва хувияти миллӣ мебошад. Идеологияи забонӣ бошад, низомест, ки дар он муносибати гурӯҳҳои иҷтимоӣ ба забон, нақши он дар ҷомеа, муайян кардани мавқеи миллат ва давлат нигаронида шудааст. Бинобар ин, метавон гуфт, ки идеологияи забонӣ- маҳсули рушди таърихӣ иҷтимоӣ сиёсӣ дар ҷомеа мебошанд.

Бояд кайд намуд, ки забони тоҷикӣ ҳамчун омили ташаккулдиҳандаи идеяи миллӣ муҳимияти хоса дорад. Ин аст, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суханронҳои худ нақши забони тоҷикиро барҷаста нишон медиҳанд. Маҳз дар партави ҳамин сиёсати миллӣ ва арҷгузорӣ ба арзишҳои миллӣ забони мо бо доштани имконоти зиёд дар асоси қолабҳои меъёрии суннатӣ ва равишҳои адабӣ дар ҷомеа ҷойгоҳи маҳсус пайдо хоҳад кард ва дар ташаккули идеяи миллии тоҷикон нақши муассире хоҳад гузошт. Истиклолияти сиёсӣ барои рушди мибаъдаи забони тоҷикӣ шароити мусоид фароҳам овард. Забони тоҷикӣ бо кудрату нерӯи худ тавонист дар баланд бардоштани ҳисси худшиносии мардум, ҳифзи арзишҳои миллӣ нақши худро гузорад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамеша ба масъалаҳои рушди устувори забони давлатӣ дар тамоми соҳаҳои сиёсӣ иқтисодӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ мунтазам тавачҷух зоҳир менамояд ва мақоми онро ҳимоя мекунад.

Зербоби сеюми боби дуюми диссертатсия - **“Мақом ва нақши Истиклоли сиёсӣ таҳкими сиёсати давлатии забонӣ дар Тоҷикистон: дарёфти роҳу воситаҳои зиддиятҳо ва муқовиматҳои эҳтимоӣ”** мебошад. Дар зербоби мазкур муаллиф кайд менамояд, ки волотарин дастоварди сиёсӣ дар таърихи Тоҷикистони навин соҳиб шудан ба истиклолияти давлатӣ мебошад. Дар давраи муқовиматҳои дохилии шади сиёсӣ Иҷлосияи дуввуми Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (даъвати дувоздаҳум) 24 августи соли 1990 Эълонияи истиклолияти Ҷумҳурии Тоҷикистонро қабул намуд. Соҳибистиклолие, ки дар ин санади таърихӣ эълон шуда буд, ханӯз “соҳибистиклолӣ дар доираи салоҳияти Иттиҳоди Шӯравӣ” маҳсуб мешуд,

зеро Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қаламрави худ ҳамаи масъалаҳои сиёсӣ ва иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ва фарҳангиро, ба истиснои масъалаҳое, ки ихтиёран ба салоҳияти Иттифоқи Республикаҳои Советии Сотсиалистӣ дода мешуданд, мустақилона ҳал мекард. Ибтидои солҳои 90-уми асри XX барои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ ва ҷумҳуриҳои иттифоқии он як давраи инқишофи ғайриҷашмдошти таърихӣ буд. Воқеан, падида ва ҳодисаҳои сиёсӣ ончунон босуръат тағйир меёфтанд, ки ҳатто баъзе роҳбарони мақоми аввали ин ҷумҳуриҳо аз дарки дурусти моҳияту паёмадҳои ин раванд очиз монда буданд. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун як давлати соҳибистиклол имрӯз дар шароити ҷаҳонишавӣ рушд намуда истодааст.

Дар ин замина, ҳифзи арзишҳои миллӣ бисёр муҳим мебошад. Хусусияти Тоҷикистон дар он аст, ки минтақаҳои танзими гурӯҳҳои этникӣ бо сарҳадҳои давлатӣ мувофиқ нестанд. Тоҷикон, Тоҷикистон ва Тоҷикистониён дар саросари ҷаҳон ва тамаддунҳои мухталиф қарор доранд ва танҳо таносуби дурусти сиёсат дар саросари ҷаҳон сулҳ, субот ва рушди устуворро таъмин хоҳад кард.

Ҳамин тариқ, дар диссертатсия натиҷаҳои таҳқиқоти илмии гузаронидашуда ҷамъбаст гардида, хулосаҳо ва тавсеаҳои рушди забони давлатӣ ва ташаққули сиёсати забон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод гардидааст.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсия дар асоси талаботҳои “Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо ва авторефератҳо барои дарёфти дараҷаҳои илмӣ, мақолаҳои илмӣ ва монографияҳои тақризшаванда” омода гардида, мубрами мавзӯи таҳқиқот, дараҷаи таҳқиқоти мавзӯи илмӣ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ, мақсади таҳқиқот, вазифаҳои таҳқиқот, объекти таҳқиқот, мавзӯи таҳқиқот, наwgониҳои илмӣ таҳқиқот, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, нуктаҳои ба ҷимоя пешниҳодшаванда, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия ба таври муқаммал моҳияти диссертатсияро дар бар гирифта асосҳои илмӣ ва амалии онро дар сатҳи зарурӣ инъикос менамоянд.

Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба шаклгирии диссертатсия.

Новобаста аз дастоварду муваффақиятҳо ва пешниҳодҳои ҳадафмандона диссертатсияи мазкур аз норасоӣҳо ва ҳатогиҳое, ки хусусияти ҷузъӣ доранд, ҳолӣ нест ва камбудии ҷойдошта сифати баланди илмӣ диссертатсияро

коста намегардонад. Ба инобат гирифтани онҳо барои таҳқиқотҳои ояндаи диссертант самаранок арзёбӣ мегарданд:

1. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф нуктаи назари як катор олимону коршиносони соҳаро мавриди баррасӣ қарор додааст, ки дар ин миён нуктаи назари олимони дохилӣ дар самти мазкур ба андешаи мо кам ба назар мерасад. Хуб мешуд, агар нуктаи назари олимони ватаниро вобаста ба мавзуи баррасишаванда таҳқиқ менамуд.

2. Беҳтар мегардид, агар муаллиф ақидаҳои олимони ватанӣ ва хориҷиро оид ба мафҳум ва муҳтавои “сиёсати забонӣ” гурӯҳбандӣ намуда, онро дар қиёс нисбат ба якдигар пешниҳод менамуд.

3. Дар зербоби аввали боби дууми диссертатсия муаллиф доир ба масъалаи сиёсати давлатии забонӣ дар Тоҷикистон ва масъалаҳои технологияи сиёсии татбиқи онҳо таҳлилҳо анҷом додааст. Аммо, аз назари мо технологияҳои татбиқи сиёсати забонӣ дар Тоҷикистон ҳоло ҳам пурра нишон дода нашудааст. Хуб мешуд, агар муаллиф дар таҳқиқотҳои ояндаи худ технологияи сиёсии татбиқи сиёсати забониро дар ҷумҳурӣ ба гурӯҳҳо ҷудо намуда, онҳоро ба таври комил нишон меод.

4. Дар зербоби сеюми боби дуум диссертант вобаста ба дарёфти роҳу воситаҳои ҳалли зиддиятҳо ва муқовиматҳои эҳтимоли доир ба масъалаи сиёсати забонӣ андешаҳои ҷолиб пешниҳод намудааст, аммо хуб мешуд, агар муаллиф вобаста ба пешгирии зиддиятҳо ва муқовиматҳои дарназардошта пешниҳодҳо ва фарзияҳои худро ба бандҳо ҷудо қарда, дар шакли пурра нишон меод.

5. Дар диссертатсия дар баъзе мавридҳо норасоӣ ва нофаҳмогӣ дар шарҳу баёни андешаҳои олимони хориҷӣ ба назар мерасад. Беҳтар мебуд, агар муаллиф андешаҳои муҳаққиқони хориҷиро боз ҳам амиқтар таҳлил менамуд.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби муқарраргардида барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои сиёсӣ - аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ таҳия гардида, мазмунӣ асосии таҳқиқотро инъикос менамояд ва дар он натиҷаҳои назаррасии илмӣ асоснок гардида, шарҳи пурраи худро ёфтаанд.

Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия. Рисолаи баррасишаванда таҳқиқоти мустақил ва дорои афзалиятҳои назариявӣ ва амалӣ аст. Дар маҷмӯъ, қори диссертатсионии Расулзода Рухсора ба тамоми талаботи илмӣ посухгӯ аст. Муаллиф сазовори гирифтани унвони илмии номзоди илмҳои сиёсӣ - аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Такризи дар ҷаласаи кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи

Сотим Улуғзода 5-уми юни соли 2024, суратмачлиси №11, муҳокима ва тасдиқ гардидааст. Дар ҷаласаи кафедра 16 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарafdор”- 16 нафар, “муқобил” - нест, “бетараф” - нест.

Раисикунанда:

мудири кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии ДБЗХТ ба номи С.Улуғзода н.и.ф., дотсент

Мачидов Д.Х.

Омодакунандаи лоиҳаи такриз:

н.и.ф., дотсенти кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода

Сулаймонов Б.С

Котиб: муаллими калони кафедра

Азизмуродов М.Р.

Имзоҳои Д.Х.Мачидов, Б.С. Сулаймонов

ва М.Р.Азизмуродовро тасдиқ мекунад

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода

Юсупова Б.Ғ.

Суроға: 734025 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, кучаи Муҳаммадиев 17/6,
ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода (тел: 2325000, 2325009)